

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ

Το θρησκευτικό συναίσθημα είναι ένα καθολικό και πανανθρώπινο φαινόμενο, αφού το έχουν εκδηλώσει όλοι οι άνθρωποι, σε όλες τις εποχές, μέσα από διάφορες θρησκευτικές εκδηλώσεις. Αυτή η ενστικτώδης ανάγκη και ορμή του ανθρώπου, ανεξάρτητα από τις διάφορες ερμηνείες που επιδέχεται, είναι κάτι που δεν αμφισβητείται και ταυτίζεται με την ίδια την ύπαρξη του ανθρώπου.

Τα παιδιά, ως αναπτυσσόμενοι άνθρωποι, που βρίσκονται σε ένα στάδιο της εξελικτικής τους πορείας, με τις δικές τους ανάγκες και ικανότητες, είναι γεννημένοι πιστοί, δηλαδή εκδηλώνουν μια έντονη θρησκευτικότητα και πιστεύουν ότι πίσω απ' όλα υπάρχει ένας Θεός δημιουργός, που είναι καλός, τα αγαπά και τα προστατεύει. Αυτή η πίστη διδάσκεται και καλλιεργείται πρώτα από τους γονείς και ύστερα από το σχολείο και το κοινωνικό περιβάλλον στο οποίο ζουν και αναπτύσσονται.

Το σχολείο, ως δημιουργήμα της κοινωνίας, έχει ως σκοπό, με τις δύο βασικές του λειτουργίες, τη μάθηση και την κοινωνικοποίηση, να διαμορφώσει ολόπλευρα την προσωπικότητα των παιδιών και να συμβάλλει στην ολική μόρφωσή τους δηλαδή στη γνωστική, στη φυσική και στην ηθικοθρησκευτική. Η πολιτεία, επειδή θεωρεί ότι η θρησκευτική εκπαίδευση συμβάλλει στην ολόπλευρη ανάπτυξη της προσωπικότητας των παιδιών και στην ψυχική τους υγεία και ισορροπία, συμπεριέλαβε το μάθημα των Θρησκευτικών στα Αναλυτικά Προγράμματα της Δημόσιας Εκπαίδευσης, από τη σύσταση του ελληνικού κράτους.

Η Ελλάδα, τις τελευταίες δεκαετίες, έγινε χώρα υποδοχής μεταναστών και γι' αυτό έχει αλλοιωθεί η μέχρι πρότινος πληθυσμιακή ομοιογένειά της. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αλλάξει και η σύνθεση της σχολικής κοινωνίας, αφού στο δημόσιο σχολείο φοιτούν, πλέον και τα παιδιά των μεταναστών. Μπορεί, βέβαια, αυτοί οι μαθητές, που είναι αλλόθρησκοι ή ετερόδοξοι, να αποτελούν μειοψηφία, μέσα στο σύνολο των Ελλήνων Ορθόδοξων μαθητών, εν τούτοις η ύπαρξη του θρησκευτικού μαθήματος και η διδασκαλία μόνο του Ορθόδοξου δόγματος αποτελεί, για μερικούς, ένα είδος ιδεολογικού διαποτισμού και κατήχησης και γι' αυτό θεωρούν ότι συνιστά προσβολή της θρησκευτικής ελευθερίας των μαθητών.

Στον προβληματισμό αυτόν, αν θα πρέπει να καταργηθεί το θρησκευτικό μάθημα στο σχολείο, αν θα πρέπει να είναι προαιρετικό, ή αν θα πρέπει να μεταλλαχθεί σε θρησκευσιολογικό, μπορούμε να συνοψίσουμε τα εξής:

Η Ορθοδοξία αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της ταυτότητας του Έλληνα και αυτό πηγάζει από την ιστορική της συνύπαρξη με το ελληνικό έθνος. Ακόμα, κι αν διαχωρισθεί συνταγματικά το κράτος από την Εκκλησία, θεωρούμε ότι είναι αδύνατος αυτός ο διαχωρισμός μεταξύ Έθνους και Ορθοδοξίας. Γι' αυτό, η διδασκαλία του Ορθόδοξου δόγματος και της χριστιανικής παράδοσης θεωρείται απαραίτητη για τη διαμόρφωση της προσωπικότητας των μαθητών και γενικότερα της ιδιοπροσωπίας του Έλληνα.

Το θρησκευτικό μάθημα επιδιώκει την αρμονική σχέση του ανθρώπου με τον Θεό, τον συνάνθρωπο και το φυσικό περιβάλλον. Μέσω αυτού οι μαθητές γνωρίζουν τα μορφωτικά αγαθά, τις αξίες και τον πολιτισμό που διαμόρφωσε ο

Χριστιανισμός και ιδιαίτερα η Ορθόδοξη Παράδοση. Καλλιεργεί τον διαπολιτισμικό διάλογο με τον «άλλον» και τον «διαφορετικό» και προσεγγίζει διάφορα κοινωνικά και υπαρξιακά προβλήματα του ανθρώπου. Επίσης, συμβάλλει στην ηθικοποίηση των μαθητών και στην ανάπτυξη της ανθρωπιστικής παιδείας, αφού μέσα απ' αυτό προβάλλονται οι αξίες του Χριστιανισμού (αγάπη, ειρήνη, δικαιοσύνη, ετερότητα), οι οποίες αποτελούν και πανανθρώπινες αξίες. Οπλίζει τον χαρακτήρα των μαθητών και μελλοντικών πολιτών με όλες αυτές τις βασικές προϋποθέσεις για την ειρηνική συνύπαρξη των ανθρώπων και τους βοηθά να κατανοήσουν το πραγματικό νόημα της ζωής. Βέβαια, αυτή η ηθικότητα δεν πρέπει να είναι απλά μια υπακοή και συμμόρφωση προς ένα σύστημα κανόνων, όπως είναι η κοινωνική ηθική, αλλά η εσωτερική ανάγκη του ανθρώπου να βελτιώνεται, γνωρίζοντας ποιος είναι ο προορισμός του.

Λαμβάνοντας υπ' όψη τα νέα δεδομένα της σύγχρονης ελληνικής κοινωνίας, η οποία συνεχώς μεταβάλλεται, τη θρησκευτική μας παράδοση και τους κύριους στόχους του δημόσιου σχολείου, θα πρέπει το μάθημα των Θρησκευτικών, στο Δημοτικό Σχολείο, να είναι υποχρεωτικό, ομολογιακό, δηλαδή να επικεντρώνεται σε μία ομολογία/θρησκεία (Ορθόδοξος Χριστιανισμός) και να μην έχει κατηχητικό χαρακτήρα. Να προβάλλει την οικουμενικότητα του Χριστιανισμού, τον πολιτιστικό χαρακτήρα της Ορθοδοξίας και να συνδέεται με την παράδοση του ελληνικού πολιτισμού. Ταυτόχρονα, να συνδέεται με τα διάφορα σύγχρονα κοινωνικά και υπαρξιακά προβλήματα του ανθρώπου και με βάση τον λόγο του Ευαγγελίου, να προτείνει λύσεις και διεξόδους.

Επίσης, θεωρούμε ότι θα πρέπει να γίνεται αναφορά στις άλλες θρησκείες (Ιουδαϊσμός, Μουσουλμανισμός) και στα άλλα χριστιανικά δόγματα που υπάρχουν στον ελλαδικό χώρο, επειδή υπάρχουν Έλληνες πολίτες που ανήκουν σ' αυτά. Αυτή η αναφορά θα πρέπει να είναι σύντομη στην Έκτη τάξη του Δημοτικού Σχολείου και να αυξάνεται προοδευτικά στις άλλες βαθμίδες της εκπαίδευσης, καθώς αυξάνεται η ωριμότητα και η αντιληπτική ικανότητα των μαθητών.

Για τους αλλόθρησκους και ετερόδοξους μαθητές, κρίνεται απαραίτητο να συνεχιστεί η δυνατότητα απαλλαγής από το μάθημα, ως ένδειξη σεβασμού της θρησκευτικής ετερότητας.

Επιπλέον, η διδασκαλία του μαθήματος θα πρέπει να γίνεται με σύγχρονες διδακτικές μεθόδους, οι οποίες στηρίζονται στη συνεργασία, στον διάλογο και στην έρευνα. Με βάση την αρχή της διαθεματικότητας, το μάθημα θα πρέπει να διασυνδέεται με τα υπόλοιπα γνωστικά αντικείμενα, συμβάλλοντας στην ολιστική προσέγγιση της γνώσης. Για τη σωστή επιλογή των διδακτικών θεμάτων θα πρέπει να λαμβάνονται υπ' όψη οι αρχές του δημόσιου σχολείου, η ελληνική παράδοση και πολιτισμός, η ιστορία, η πολυπολιτισμικότητα της κοινωνίας και οι ανάγκες και τα βιώματα των μαθητών. Και αυτό γιατί το μάθημα των Θρησκευτικών προάγει τόσο τον θρησκευτικό γραμματισμό των μαθητών όσο και την προετοιμασία των ελεύθερων, υπεύθυνων και ενεργών πολιτών.

Εν κατακλείδι, θα πρέπει να μη λησμονούμε ότι η παιδεία στη χώρα μας έχει ταλαιπωρηθεί από τις διάφορες εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις, που έγιναν βιαστικά, χωρίς όραμα και ουσιαστικό σχεδιασμό. Το ζήτημα του θρησκευτικού

μαθήματος δεν πρέπει να εξετάζεται βιαστικά και σπασμωδικά, αλλά με διάλογο, σύνεση και λαμβάνοντας υπ' όψη τις αρχές της Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας για τη σωστή ανάπτυξη και την ψυχική υγεία των μαθητών, αλλά και όλα τα στοιχεία που συνθέτουν τον κοινωνικό ιστό (ιδιοπροσωπία ελληνικής κοινωνίας, πολιτισμικά ιδεώδη, παραδόσεις, ήθη και έθιμα).